

KŐVÁGÓ ZSUZSA

AZ EMLÉKEZÉS MESTERE – EGY MESTER EMLÉKEZETE KRICKOVICS ANTAL: SZKOPJE 1963

Napjainkban, amikor egyre nagyobb szükség lenne a népek, nemzetek közötti megértésre, toleranciára talán nem érdemtelen felidézni egy olyan művész emlékét, aki egész életművével túllépett a szűklátókörű nacionalista történelmi beidegződéseken. Talán segítségére volt ebben, hogy ő maga is egy kisebbség szülöttjeként egy többnemzetiségű kis magyarországi faluban élte meg gyermek- és ifjúkorát, s ott bizony még a háború ellenére se érte meg a kisszerű gyűlölködés léleknyomorító mótelyét. A bunyevác fiatalember tanári, majd – anyanyelvi szintű hagyományörző táncosként – művészi pályára került. Professzionális táncos ismereteit az ötvenes években a korszak legjelesebb magyarországi néptánc mestereitől – Molnár Istvántól és Rábai Miklóstól –, valamint ösztöndíjasként a horvátországi Lado Együttes mestereitől szerezte.

Táncalkotói pályafutásának első periódusában született (1965-ben) a Szkopje 1963 c. kompozíciója. Negyvenöt esztendeje a világot akkoriban megrengető tragédia, a szörnyű földrengés, az eltelt idő szörnyűségei mögött lassan elfelejtődik, a táncemlékmű azonban megőrzi egy nép tragédiájának – és élniakarásának emlékét.

Kricskovics művészetében kiemelkedő szerepe van a csend értelmezéseinek. Mint tudjuk, történelmi hagyománya van a Balkánon a csendes kólóknak. A néma kólóval indított koreográfiában a táncosok talpának földérintése, a bocskorok surranása mögötti mély dobütések, a földmély erőinek a katasztrófa lehetőségét, a szörnyűséget sejteti. A csendből, a surranásokból fakad a nagy közös lánc-tánc, amelyből csodaszép lírai kettős válik ki, s a visszatérő egyetlen mély dobütés és a földre hanyatló lány alakja jelzi a tragédiát. Visszatér a néma kóló, most már valóban némán, csak apró földérintő lépésekkel, amelyhez lassan csatlakozik a fájdalmas gyásztánc dallam, majd újra lassan, a jótékony feledéssel átadja helyét az élet folytatását jelentő hagyományos kólónak.

Tulajdonképpen ebben a kompozícióban nem találkozunk különös, akár az íróasztal mellett kigondolt tér- és plasztikai megoldásokkal. A kígyóvonalszerűen csavarodó lánc-táncok a műkénei gemmán látható táncábrázolást követik. De hát ez így természetes, hiszen a kígyóvonalszerűen tekeredő lánc-táncok mindenütt élnek a balkáni népek táncagyományában. Ebben a munkában a koreográfus tágabb etnikumának hitelesen és őszintén, a mindenkori tragédia fölött érzett általános emberi megdöbbenését, fájdalmát és az újrakezdés lehetőségét, az emberi akaratot fogalmazta meg, máig is erőteljes, lírával – antik mértékű tragédiával.

Abstract

Antal Kricskovics was a well-known Hungarian choreographer, who integrated the folklore material of the Hungarian minorities into his dance theatrical works. In *Skopje 1963*, he pays tribute to the terrible earthquake that destroyed part of Macedonia. The choreography is based on chain dances using also the silent oro heritage of the Balkans, expressing the pain and the will to live with this great ancient-rooted dance material.